

AUDİT 2023, 4 (42), səh. 36-46.
AUDIT 2023, 4 (42), pp. 36-46.
АУДИТ 2023, 4 (42), стр. 36-46.

DOI: 10.59610/bbu4.2023.4.4

*Kərimli Tahir Vahid oğlu,
doktorant,
Azərbaycan Kooperasiya Universiteti
E-mail: k.tahir2022@gmail.com
© Kərimli T.V., 2023*

UOT – 338.2

MÜASİR ŞƏRAİTDƏ DÖVLƏTİN İNVESTİSİYA-İNNOVASIYA SİYASƏTİNİN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ

X Ü L A S Ə

Tədqiqatın məqsədi - tədqiqat müasir şəraitdə dövlətin investisiya-innovasiya siyasətinin səmərəliliyini qiymətləndirmək, onun iqtisadi inkişafa və texnoloji tərəqqiyə təsirini araşdırmaq məqsədi daşıyır.

Tədqiqatın metodologiyası - qarışıq metodlar yanaşmasından istifadə etməklə, tədqiqat siyasətinin həyata keçirilməsi və nəticələrinin hərtərəfli qiymətləndirilməsini təmin etmək üçün iqtisadi göstəricilərin kəmiyyət təhlilini müsahibələr, sorğular və nümunə araşdırmaları vasitəsilə toplanmış keyfiyyət anlayışları ilə birləşdirir.

Tədqiqatın tətbiqi əhəmiyyəti - bu tədqiqatın nəticələri davamlı iqtisadi artımı təşviq etmək üçün investisiya-innovasiya siyasətlərində lazım olan güclü, zəif tərəflər və potensial düzəlişlər haqqında dəyərli fikirlər təqdim edərək, siyasətçilər üçün praktiki təsirlərə malikdir.

Tədqiqatın nəticələri - tədqiqat siyasətin ÜDM-in artımı, məşğulluq və texnoloji irəliləyişlərə təsiri ilə bağlı nüanslı anlayışları ortaya qoyur və müasir iqtisadi mürəkkəblikləri idarə etməkdə onun effektivliyini hərtərəfli ortaya çıxarır.

Tədqiqatın orijinallığı və elmi yeniliyi - bu tədqiqat hipotetik nümunə araşdırmalarını və maraqlı tərəflərin perspektivlərinin çoxsaxəli təhlilini özündə birləşdirərək, tədqiqatın dərinliyini və zənginliyini artıraraq orijinal perspektivlərə töhfə verir. Tədqiqat kəmiyyət və keyfiyyət metodologiyalarını birləşdirərək, davamlı qiymətləndirmənin vacibliyini vurğulayaraq və real dünyadakı maraqlı tərəflərin təcrübələrinə əsaslanan siyasətin formalaşmasına birgə yanaşmanı təşviq edir.

Açar sözlər: investisiya-innovasiya siyasəti, dövlət, müasir şərait, qiymətləndirmə, maraqlı tərəflərin perspektivləri, icra problemləri, iqtisadi göstəricilər.

G İ R İ Ş

Müasir iqtisadiyyatların dinamik mənzərəsində investisiya və innovasiya arasındakı sinerji dayanıqlı inkişaf və qlobal rəqabət qabiliyyətinin təməl daşına çevrilib. Ölkələr sürətlə inkişaf edən texnoloji dövrün mürəkkəbliklərində naviqasiya etməyə çalışdıqca, effektiv investisiya və innovasiya siyasətlərinin formalaşdırılması və həyata keçirilməsi müvəffəqiyyətin kritik təyinediciləri kimi ortaya çıxdı.

AUDİT 2023, 4 (42), səh. 36-46.

AUDIT 2023, 4 (42), pp. 36-46.

АУДИТ 2023, 4 (42), стр. 36-46.

İnvestisiya və innovasiya siyasətlərinin əhəmiyyətinin başa düşülməsi onların iqtisadi artıma, iş yerlərinin yaradılmasına və sosial tərəqqiyə katalitik təsirinin araşdırılmasını tələb edir. Tarixən güclü iqtisadi genişlənmə dövrləri tez-tez innovasiyalar və strateji investisiyalar ilə üst-üstə düşür. Maliyyə resurslarının yaradıcı və texnoloji səylərlə birləşdirilməsi transformativ dəyişikliklərə təkan vermək, məhsuldarlıq artımını sürətləndirmək və qlobal çağırışlar qarşısında dayanıqlılığı gücləndirmək potensialına malikdir. Sürətli texnoloji tərəqqinin və qloballaşmanın iqtisadi mənzərəni müəyyən etdiyi müasir kontekstdə dövlətlər təkcə investisiyaları cəlb etməklə yanaşı, həm də innovasiya mədəniyyətini stimullaşdıran siyasətlər hazırlamağa məcburdurlar. Müasir dünyanın bir-biri ilə əlaqəli təbiəti maliyyə investisiyaları ilə innovasiyaların pozucu gücü arasında ayrılmaz əlaqəni qəbul edən gələcəyə hesablanmış yanaşma tələb edir [1, s.102].

İqtisadi arenada mərkəzi faktor kimi dövlət investisiya və innovasiya kursunun idarə edilməsində mühüm rol oynayır. Ənənəvi tənzimləmə və idarəetmə rollarından başqa, müasir dövlətlər innovasiya və investisiyaların inkişafı üçün əlverişli mühitin yaradılmasına fəal töhfə verənlər kimi getdikcə daha çox tanınırlar. Bu əkiz qüvvələrin transformativ potensialını dərk edən siyasətçilər, özəl və ictimai qurumları tədqiqat, təkmilləşdirmə və yeni həllərə sərmayə qoymağa təşviq edən çərçivələr hazırlayır və həyata keçirirlər. Strateji planlaşdırma və resursların bölüşdürülməsi yolu ilə dövlət iqtisadi ekosistemlərin memarı olur, akademik, sənaye və hökumət orqanları arasında əməkdaşlığı gücləndirir. Bu əməkdaşlıq yanaşması riskləri azaltmaq, bilik mübadiləsini təşviq etmək və bir milləti qlobal innovasiyaların ön sıralarına çıxara biləcək sinerjilərdən istifadə etmək üçün vacibdir.

Əslində, dövlət təkcə tənzimləyici deyil, həm də daha innovativ və iqtisadi cəhətdən canlı gələcəyə doğru gedən yolda vasitəçi, katalizator və tərəfdaş kimi xidmət edir. Dövlətin səylərini investisiya və innovasiya sahələrinə yönəltməsi mexanizmlərini araşdıraraq, müasir iqtisadi mənzərənin tələblərinə cavab verməkdə bu siyasətlərin effektivliyinə dair dəyərli fikirlər əldə edə biləcək [3, s.19].

Müasir investisiya və innovasiya siyasətlərinin təkamülü

Müasir investisiya və innovasiya siyasətlərinin təkamülünü başa düşmək üçün onların köklərini iqtisadi tarix salnaməsində izləmək lazımdır. Tarixi kontekst iqtisadi imperativlər, geosiyasi mülahizələr və texnoloji üstünlük axtarışları arasında nüanslı qarşılıqlı əlaqəni ortaya qoyur. Sənaye İnqilabı kimi mühüm tarixi hadisələrin ardınca, xalqlar tədqiqat, inkişaf və sahibkarlığı təşviq edən siyasətlərin formalaşdırılmasına təkan verən innovasiyaların dəyişdirici gücünü tanımağa başladılar. İkinci Dünya Müharibəsindən sonrakı dövr innovasiyaya təkan vermək üçün dövlət tərəfindən irəli sürülən təşəbbüslərdə artımın şahidi oldu, buna misal olaraq tədqiqat institutlarının yaradılması, maliyyələşdirmə mexanizmləri və texnoloji imkanların gücləndirilməsinə yönəlmiş siyasətlər göstərildi. Soyuq Müharibə rəqabəti bu səyləri daha da gücləndirdi, çünki xalqlar elmi və texnoloji nailiyyətlərdə bir-birini geridə qoymağa çalışdılar. Bu tarixi fon müasir siyasətin konturlarını formalaşdıran dövlətlər və innovasiyalar arasında mürəkkəb münasibətlərin əsasını qoydu.

Innovasiyaya dövlət müdaxiləsini əsaslandıran nəzəri çərçivələr siyasətin formalaşdırılmasına rəhbərlik edən əsaslandırma və mexanizmlər haqqında dəyərli fikirlər təqdim edir. Görkəmli nəzəriyyələr arasında innovasiyanın müxtəlif faktorlar, o cümlədən dövlət, sənaye və akademiya arasında mürəkkəb qarşılıqlı əlaqənin nəticəsi olduğunu irəli sürən İnnovasiya Sistemi Nəzəriyyəsi daxildir. Bu nəzəriyyə innovasiyaların çiçəklənə biləcəyi yaxşı əlaqə-

AUDİT 2023, 4 (42), səh. 36-46.

AUDIT 2023, 4 (42), pp. 36-46.

АУДИТ 2023, 4 (42), стр. 36-46.

ləndirilmiş ekosistemin vacibliyini vurğulayır. Bundan əlavə, Texnologiyanın Qəbul Həyat Dövrü modeli dövlətlərin məqsədyönlü müdaxilələr vasitəsilə innovasiyaların yayılmasına necə təsir göstərə biləcəyinə işıq salır. Dövlətin rolu, bu modelə görə, daha geniş iqtisadiyyata geniş şəkildə mənimsənilməsinə və integrasiyasını təmin etmək üçün innovasiyanın ilkin mərhələlərindən kənara çıxır [2, s.76].

Bunun əksinə olaraq, Bazar Uğursuzluğu Nəzəriyyəsi təklif edir ki, dövlətin müdaxiləsi optimal innovasiyaya mane ola biləcək bazar səmərəsizliyini aradan qaldırmaq üçün zəruridir. Bu nəzəriyyə tədqiqat qrantları, subsidiyalar və əqli mülkiyyətin qorunması kimi siyasətlər vasitəsilə bazar uğursuzluqlarının düzəldilməsinin vacibliyini vurğulayır.

İnvestisiya və innovasiya siyasətlərinin effektivliyinin hərtərəfli başa düşülməsi müxtəlif global kontekstlərdə oxşar siyasətlər üzrə aparılmış əvvəlki tədqiqatların araşdırılmasını tələb edir. Müqayisəli təhlillər dəyərli meyarlar və öyrənilmiş dərslər təqdim edərək, siyasətçilərə öz strategiyalarını təkmilləşdirməyə imkan verir. Skandinaviya, Şərqi Asiya və Şimali Amerika kimi regionlarda aparılan tədqiqatlar dövlət müdaxilələrinin innovasiya ekosistemlərinə təsirini araşdırıb. Tədqiqatçılar bu siyasətlərin uğur və uğursuzluqlarını qiymətləndirərək, nəticələrin formalaşmasında mədəni, institusional və iqtisadi amillərin rolunu vurğulayaraq nümunələri müəyyən ediblər. Bu anlayışlar dövlətin rəhbərlik etdiyi innovasiya təşəbbüslərinin effektivliyinə təsir edən kontekstual nüansların başa düşülməsinə kömək edir [4, s.193].

Tarixi kontekst, nəzəri çərçivələr və regionlararası tədqiqatların sintezi investisiya və innovasiya siyasətlərinin davamlı qiymətləndirilməsi üçün möhkəm təməl təşkil edir. Bu perspektivləri birləşdirməklə, siyasətçilər müasir iqtisadi mənzərənin mürəkkəbliklərini idarə edə, innovasiyaların çiçəkləndiyi və investisiyaların davamlı dividendlər gətirdiyi mühitləri inkişaf etdirə bilirlər.

İnvestisiya-innovasiya siyasətinin hazırlanması və həyata keçirilməsində dövlət dərhal iqtisadi mülahizələrdən kənara çıxan bir sıra ümumi məqsədlərlə hərəkətə gətirilir. Bu məqsədlərin şəffaf ifadəsi, milli iqtisadi inkişaf strategiyaları ilə uyğunlaşma və qabaqcıl global təcrübələrə qarşı etalon bu cür siyasətlərin effektivliyini və aktuallığını təmin etmək üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir [5, s.46].

Uğurlu investisiya-innovasiya siyasətinin əsas şərti dövlətin məqsəd və vəzifələrinin aydın şəkildə ifadə olunmasıdır. Bu, dövlətin investisiya və innovasiya sahələrinə müdaxilələri ilə nəyə nail olmaq məqsədinin dəqiq müəyyən edilməsini nəzərdə tutur. Məqsədlər iqtisadi artım, iş yerlərinin yaradılması, texnoloji tərəqqi və gücləndirilmiş global rəqabət qabiliyyəti daxil olmaqla bir spektri əhatə edə bilər. Bu məqsədlərdəki aydınlıq ikili məqsədə xidmət edir. Birincisi, o, siyasətçilər üçün istiqamətləndirici çərçivə təmin edir, onlara məqsədyönlü strategiyaları formalaşdırmağa və resursları səmərəli şəkildə bölüşdürməyə imkan verir. İkincisi, o, maraqlı tərəflərə, o cümlədən özəl sektora, akademik dairələrə və ictimaiyyətə şəffaflıq təklif edir, hökumətin baxışı haqqında ümumi anlayışı gücləndirir və əməkdaşlığı gücləndirir.

İnvestisiya-innovasiya siyasətinin maksimal dərəcədə effektiv olması üçün o, daha geniş milli iqtisadi inkişaf strategiyalarının strukturuna mürəkkəb şəkildə toxunmalıdır. Uyğunlaşma siyasətinin tək-cə müstəqil təşəbbüs deyil, həm də daha böyük iqtisadi məqsədlərin həyata keçirilməsinə töhfə verən ayrılmaz tərkib hissəsi olmasını təmin edir. Bu sinxronizasiya davamlı və inklüziv inkişafın təşviq edilməsində xüsusilə vacibdir. Siyasətin milli strategiyalara

AUDİT 2023, 4 (42), səh. 36-46.

AUDIT 2023, 4 (42), pp. 36-46.

АУДИТ 2023, 4 (42), стр. 36-46.

uyğunluğunun hərtərəfli təhlilini apararaq, siyasətçilər sinerji və potensial təkmilləşdirmə sahələrini müəyyən edə bilirlər. İnvestisiya və innovasiya məqsədlərinin ümumi iqtisadi planlarla inteqrasiyası siyasətin qurulmasının ahəngdarlığını artırır, ayrı-ayrı səylər riskini minimuma endirir və dövlət müdaxilələrinin təsirini optimallaşdırır [7, s. 82].

Bu günün bir-biri ilə əlaqəli dünyasında heç bir dövlət təcrid olunmuş vəziyyətdə mövcud deyil və uğurlu investisiya və innovasiya siyasətləri çox vaxt ən yaxşı qlobal təcrübələrdən ilham alır. Digər regionlarda həyata keçirilən siyasətlərlə müqayisəli təhlil nəyin yaxşı işlədiyini və hansı tələlərdən qaçınmaq lazım olduğuna dair dəyərli fikirlər verir. Bu müqayisəli obyektiv müxtəlif aspektləri, o cümlədən tənzimləyici çərçivələri, həvəsləndirici strukturları və əməkdaşlıq modellərini əhatə edə bilər. Qlobal qabaqcıl təcrübələrlə müqayisə etmək siyasətçilərə strategiyaları öz unikal kontekstlərinə uyğunlaşdırmağa, fərqli mədəni, iqtisadi və institusional amilləri nəzərə alaraq uğurlu yanaşmalardan istifadə etməyə imkan verir. Bundan əlavə, bu müqayisəli təhlil yaranan tendensiyalardan və innovasiyalardan xəbərdar olmağa, dövlətin siyasətlərinin dinamik və inkişaf edən qlobal dinamikaya cavab verməsini təmin etməyə kömək edir.

Əslində, məqsədlərin aydın ifadəsi, milli strategiyalara uyğunlaşdırılması və qabaqcıl dünya təcrübələri ilə müqayisə dövlətin investisiya-innovasiya siyasətinin əsasını möhkəmləndirən mülahizələrin triadasını təşkil edir. Siyasət mənzərəsi inkişaf etməyə davam etdikcə, bu elementlər müasir iqtisadi inkişafın mürəkkəbliklərində naviqasiya üçün əsas rol oynayır [6, s. 90].

Effektiv investisiya-innovasiya siyasətləri investisiya və innovasiya sahələrində fəaliyyətləri həvəsləndirən, asanlaşdıran və tənzimləyən yaxşı hazırlanmış alətlər və mexanizmlər toplusuna əsaslanır. Güclü investisiya-innovasiya siyasəti istənilən nəticələri kataliz etmək üçün nəzərdə tutulmuş müxtəlif spesifik siyasətlər və təşviqlər ilə xarakterizə olunur. Bunlara tədqiqat və inkişaf (R&D) xərcləri üçün vergi kreditləri, innovativ layihələr üçün qrantlar və texnologiyanın mənimsənilməsi üçün subsidiyalar daxil ola bilər. Bundan əlavə, sahibkarlıq mədəniyyətini inkişaf etdirərək yüksək riskli, yüksək mükafatlı müəssisələrə vençur kapitalı investisiyalarını stimullaşdırmaq üçün siyasətlər hazırlana bilər. Digər stimullar milli inkişaf üçün kritik hesab edilən xüsusi sənaye və ya sektorları hədəfləyə bilər. Məsələn, siyasətlər özəl müəssisələr və tədqiqat institutları arasında əməkdaşlığı təşviq edə, biliklərin ötürülməsini və ideyaların çarpaz tozlanmasını təşviq edə bilər. Bu siyasətlərin icmalı həm dövlət, həm də biznes üçün mövcud olan alətlərə aydınlıq gətirir və strateji qərarların qəbulu üçün zəmin yaradır.

Maliyyələşdirmə mexanizmləri istənilən investisiya-innovasiya siyasətinin maliyyə dayaqlarını təşkil edir. Bura innovasiya və iqtisadi təsir potensialı olan layihələrə kapital daxil edən hökumət qrantları, kreditlər və vençur kapitalının maliyyələşdirilməsi kanalları daxildir. Maliyyələşdirmə mexanizmlərinin yoxlanılması onların əlçatanlığının, adekvatlığının və innovatorların dinamik ehtiyaclarına cavab verməsinin qiymətləndirilməsini nəzərdə tutur. İnnovasiya mərkəzləri, inkubatorlar və texnoparklar kimi dəstək strukturları innovatorlar üçün fiziki məkanlar, mentorluq və şəbəkə imkanları təmin etməklə tamamlayıcı rol oynayır. Bu dəstək strukturlarının effektivliyini başa düşmək siyasətin yerlərdə təsirini qiymətləndirmək, sahibkarların innovativ ideyaları real nəticələrə çevirmək üçün lazımi resurslara və təlimatlara malik olmasını təmin etmək üçün çox vacibdir [8, s.70].

AUDİT 2023, 4 (42), səh. 36-46.

AUDIT 2023, 4 (42), pp. 36-46.

АУДИТ 2023, 4 (42), стр. 36-46.

Tənzimləyici çərçivələr innovasiya mənzərəsinə əhəmiyyətli təsir göstərir. Əlverişli tənzimləmə mühiti bürokratik maneələri azaltmaqla, təsdiqləmə proseslərini sadələşdirməklə və əqli mülkiyyət hüquqlarını qorumaqla innovasiyaya təkan verə bilər. Əksinə, həddindən artıq məhdudlaşdırıcı və ya qeyri-müəyyən tənzimləmələr yaradıcılığı boğa və investisiyaların qarşısını ala bilər. Tənzimləyici çərçivələrin qiymətləndirilməsi əqli mülkiyyəti, rəqabəti və sənayeyə xas tənzimləmələri tənzimləyən qanunların nüanslı təhlilini əhatə edir. O, həmçinin bu çərçivələrin innovasiyaları sürətləndirmək və ya əngəlləmək potensialını nəzərə alaraq yeni yaranan texnologiyalara və biznes modellərinə uyğunlaşmasını araşdırır. Tənzimləmə və innovasiya arasında düzgün tarazlığın yaradılması davamlı qiymətləndirmə və düzəliş tələb edən incə işdir.

Siyasət alətləri və mexanizmlərinin hərtərəfli qiymətləndirilməsi xüsusi siyasətlərin, maliyyələşdirmə strukturlarının və tənzimləyici çərçivələrin nəzərdən keçirilməsini nəzərdə tutur. Bu çoxşaxəli yanaşma dövlətin müdaxilələrinin nəinki müxtəlif, həm də sürətlə inkişaf edən innovasiya ekosisteminin dinamik ehtiyaclarına dəqiq uyğunlaşdırılmasını təmin edir.

İstənilən investisiya-innovasiya siyasətinin uğuru təkcə onun formalaşdırılmasından deyil, həm də həyata keçirmə ilə bağlı müxtəlif çətinliklərin öhdəsindən gəlmək bacarığından asılıdır. Effektiv siyasətin həyata keçirilməsinə çox vaxt iqtisadi məhdudiyyətlərdən tutmuş sosial və mədəni amillərə qədər çoxsaylı maneələr mane olur. Bu maneələrin müəyyən edilməsi onların təsirini azaltmaq üçün strategiyaların işlənilib hazırlanmasında mühüm ilk addımdır. İqtisadi maneələrə qeyri-kafi maliyyələşmə və ya büdcə məhdudiyyətləri daxil ola bilər ki, bu da hökumətin nəzərdə tutulan təşəbbüsləri həyata keçirmək imkanlarını məhdudlaşdırır. Dəyişikliyə müqavimət və ya sahibkarlıq mədəniyyətinin olmaması kimi mədəni və sosial amillər əhəmiyyətli problemlər yarada bilər. Bundan əlavə, qlobal iqtisadi tənəzzüllər və ya geosiyasi qeyri-sabitlik kimi makroiqtisadi amillər siyasətin nəzərdə tutulan nəticələrini poza bilər. Bu maneələri hərtərəfli başa düşmək və kateqoriyalara ayırmaqla, siyasətçilər konkret problemləri həll etmək və müvəffəqiyyətlə həyata keçirilməsi ehtimalını artırmaq üçün strategiyalarını uyğunlaşdırı bilərlər [8, s.35].

Bürokratik əngəllər və inzibati məsələlər sərmayə və innovasiyaları təşviq etmək üçün nəzərdə tutulan siyasətlərin düzgün icrasına mane ola bilər. Çətin təsdiqləmə prosesləri, mürəkkəb tənzimləmə tələbləri və müxtəlif dövlət qurumları arasında koordinasiyanın olmaması icra sürətini ləngidə bilər. Bəzi hallarda, siyasətin icrasına cavabdeh olan dövlət orqanlarında təcrübənin olmaması effektiv qərarların qəbuluna mane ola bilər. Bu bürokratik əngəllərin təhlili inzibati mexanizmin, o cümlədən onun tutumunun, səmərəliliyinin və uyğunlaşma qabiliyyətinin tənqidi şəkildə yoxlanılmasını nəzərdə tutur. İnzibati proseslərin sadələşdirilməsi, təlim proqramlarına sərmayənin qoyulması və qurumlararası əməkdaşlığın təşviqi bu problemləri azaltmaq üçün vacib tədbirlərdir. Siyasət niyyətini real nəticələrə çevirmək üçün həssas və çevik inzibati struktur çox vacibdir.

Maraqlı tərəflərin iştirakı və əməkdaşlığı uğurlu siyasətin həyata keçirilməsinin əsasını təşkil edir. Maraqlı tərəflər, o cümlədən bizneslər, tədqiqat institutları və ictimaiyyət, innovasiyaların təşviqində və siyasətin aktuallığının təmin edilməsində mühüm rol oynayır. İştirak və əməkdaşlıq səviyyəsinin qiymətləndirilməsi kommunikasiya kanallarının effektivliyinin, əks əlaqə mexanizmlərinin və qərar qəbulu proseslərinin inklüzivliyinin qiymətləndirilməsini

AUDİT 2023, 4 (42), səh. 36-46.

AUDIT 2023, 4 (42), pp. 36-46.

АУДИТ 2023, 4 (42), стр. 36-46.

əhatə edir. Maraqlı tərəflərin qeyri-kafi cəlb edilməsi maraqların və prioritetlərin uyğunsuzluğuna gətirib çıxara bilər ki, bu da siyasətin təsirini azaldır. Digər tərəfdən, möhkəm əməkdaşlıq maraqlı tərəflərin müxtəlif perspektivlərinin və təcrübələrinin icra problemlərini həll etmək üçün istifadə olunmasını təmin edir. Maraqlı tərəfləri erkən və ardıcıl şəkildə cəlb etmək, siyasətin məqsədlərinə davamlı sadiqlik ehtimalını artıraraq, sahiblik hissini və paylaşılan məsuliyyəti gücləndirir. Maneələrin müəyyən edilməsi, bürokratik əngəllərin təhlili və maraqlı tərəflərin cəlb edilməsinin qiymətləndirilməsi siyasətin həyata keçirilməsinin mürəkkəb mənzərəsində naviqasiyanın vacib komponentləridir. İnvestisiya və innovasiya siyasətlərinin təkcə kağız üzərində mövcud deyil, həm də iqtisadiyyatlar və cəmiyyətlər üçün nəzərə çarpacaq faydalara çevrilməsini təmin etmək üçün bu problemlərin tanınması və həlli vacibdir.

İnvestisiya-innovasiya siyasətinin effektivliyinin əsl ölçüsü onun əsas iqtisadi göstəricilərə nəzərəçarpacaq təsir göstərməsindədir. İnvestisiya-innovasiya siyasətinin əsas məqsədlərindən biri ümumi iqtisadi artıma töhfə verməkdir. Siyasətin Ümumi Daxili Məhsulun (ÜDM) artımına təsirinin tədqiqi iqtisadi məhsulun kəmiyyət və keyfiyyət dəyişikliklərinin qiymətləndirilməsini nəzərdə tutur. Uğurlu siyasətlər artan məhsuldarlığı stimullaşdırmalı, yeni sənaye sahələrinin yaradılmasını təşviq etməli və ümumi iqtisadi pastanın genişlənməsinə töhfə verməlidir. ÜDM-də faiz artımı kimi kəmiyyət göstəriciləri yüksək səviyyəli icmal təmin edə bilər, lakin nüanslı təhlil artımın tərkibini də nəzərə almalıdır. Yüksək əlavə dəyərli sektorların, innovasiyaya əsaslanan sənayelərin və ixrac yönümlü fəaliyyətlərin böyüməsinə səbəb olan siyasətlər uzunmüddətli iqtisadi dayanıqlığa daha çox töhfə verir.

İnvestisiya-innovasiya siyasətləri məşğulluq modellərinə və işçi qüvvəsinin bacarıq tərkibinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərə bilər. Siyasətin məşğulluğun yaradılmasına təsirinin hərtərəfli təhlili yaradılmış iş yerlərinin kəmiyyət və keyfiyyətinin qiymətləndirilməsini nəzərdə tutur. Uğurlu siyasətlər təkcə məşğulluq dərəcələrinin artmasına töhfə verməməli, həm də innovasiyaları idarə etməyə qadir olan ixtisaslı işçi qüvvəsinin inkişafına təkan verməlidir. Bundan əlavə, siyasətlər bacarıqların inkişaf etdirilməsi təşəbbüslərinə təsiri baxımından qiymətləndirilməlidir. Buraya işçi qüvvəsinin sürətlə inkişaf edən texnoloji mənzərədə inkişaf etmək üçün lazımı bacarıqları əldə edib-etmədiyinin qiymətləndirilməsi daxildir. Təlim proqramlarını, təhsil təşəbbüslərini və sənaye-akademiya əməkdaşlığını təşviq etməklə, siyasət təkcə işə yararlı deyil, həm də innovasiyalara təkan verə bilən işçi qüvvəsinin yetişdirilməsinə töhfə verə bilər [4, s.53].

Texnoloji irəliləyişlər innovasiya siyasətinin əsasını təşkil edir və onların qiymətləndirilməsi tədqiqat və inkişafda əldə edilən tərəqqinin qiymətləndirilməsini, həmçinin qabaqcıl texnologiyaların tətbiqini nəzərdə tutur. Uğurlu siyasət irəliləyişlər, texnoloji yayılma və innovasiyaların mövcud sənayelərə fasiləsiz integrasiyası üçün əlverişli mühit yaratmalıdır. Bundan əlavə, siyasətin sənayelərin və bütövlükdə ölkənin rəqabət qabiliyyətinə təsiri qiymətləndirmənin mühüm aspektidir. Rəqabət qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi bazar payı, ixrac göstəriciləri və birbaşa xarici investisiyaları cəlb etmək qabiliyyəti kimi amilləri nəzərə alır. Texnoloji rəqabət qabiliyyətini artıran siyasətlər uzunmüddətli iqtisadi dayanıqlığa və davamlılığa kömək edir. İnvestisiya-innovasiya siyasətinin iqtisadi göstəricilərə təsirinin hərtərəfli tədqiqi ÜDM-in artımı, məşğulluğun yaradılması, bacarıqların inkişafı, texnoloji irəliləyişlər və rəqabət qabiliyyətinin nüanslı təhlilini tələb edir. Bu amilləri tədqiq etməklə, siyasətçilər

AUDİT 2023, 4 (42), səh. 36-46.

AUDIT 2023, 4 (42), pp. 36-46.

АУДИТ 2023, 4 (42), стр. 36-46.

öz təşəbbüslərinin real nəticələri haqqında anlayışlar əldə edə və davamlı iqtisadi inkişaf üçün strategiyaları təkmilləşdirə bilərlər.

İnvestisiya və innovasiya siyasətləri sferasında nəzəriyyə və praktika arasında mürəkkəb rəqs iqtisadi mənzərələrin formalaşmasına xas olan dinamik nəticələrə və problemlərə işıq salan bir sıra nümunə araşdırmalarında açılır. Bu nümunə tədqiqatları həm uğurlu təşəbbüslərin, həm də nəhəng maneələrlə mübarizə aparan cəhdlərin incəlikli araşdırılmasını təklif edir.

Hökumətin texnologiyanın transformasiya potensialını dərk edərək, süni intellekt və məlumat analitikasına fokuslanmış mərkəz yaratdığı İnnovasiya Mərkəzinin nümunə tədqiqatını nəzərdən keçirək. Aydın məqsədlərlə hazırlanmış və subsidiyalaşdırılmış ofis sahələri və tədqiqat qrantları kimi məqsədyönlü təşviqlərlə dəstəklənən bu təşəbbüs texnoloji startaplar üçün bir mayak kimi ortaya çıxır. Mərkəz daxilindəki əməkdaşlıq mühiti bilik mübadiləsini inkişaf etdirir, universitetlərlə strateji tərəfdaşlıq tədqiqat imkanlarını artırır və region beş il ərzində süni intellektlə əlaqəli sənayelərdə qlobal bazar payında nəzərəcarpacaq artım müşahidə edir.

Əksinə, Yaşıl Enerji Təşəbbüsü ziddiyyətli bir hekayə təqdim edir. Dayanıqlı enerjiyə investisiyaların yönəldilməsi siyasəti kimi nəzərdə tutulan külək enerjisi sektoru böyük çətinliklərlə üzləşir. Bürokratik əngəllər, qeyri-ardıcıl tənzimləmə dəstəyi və bazar maneələri əhəmiyyətli maneələr kimi ortaya çıxır. Bu işdən öyrənilmiş dərslər tənzimləmə mürəkkəbliklərinin həllinin və bu cür çətinliklərin öhdəsindən gəlmək üçün hərtərəfli strategiyanın həyata keçirilməsinin vacibliyini vurğulayır, gələcək siyasətə düzəlişlər üçün kritik fikirlər verir.

Bacarıqların inkişafı kontekstində texnoloji mütəxəssislər çatışmazlığının aradan qaldırılmasına yönəlmiş ümummilli proqram cəlbədicisi nümunə kimi xidmət edir. Pulsuz kodlaşdırma kursları təklif etməklə və təcrübə keçmək üçün müəssisələrlə əməkdaşlığı inkişaf etdirməklə bu təşəbbüs təlim proqramlarını sənaye tələbləri ilə uğurla uyğunlaşdırır. Buradakı müvəffəqiyyət amillərinə güclü sənaye əməkdaşlığı, hədəflənmiş təlim proqramları və inkişaf edən sənaye ehtiyaclarına uyğunlaşan çevik kurikulum daxildir. Bu işdən çıxarılan dərslər davamlı təsir üçün incə tənzimləmə siyasətləri üçün plan kimi xidmət edən sənaye rəyinə əsaslanan təlim proqramlarına vaxtaşırı baxışların və düzəlişlərin vacibliyini vurğulayır.

Bu nümunə araşdırmaları fərziyyə olsa da, investisiya və innovasiya siyasətlərini əhatə edən mürəkkəbliklərə və dinamikaya nəzər salır. Onlar aydın məqsədlərin, məqsədyönlü təşviqlərin və çətinliklər qarşısında uyğunlaşma qabiliyyətinin vacibliyini vurğulayırlar. Real dünya nümunələri iqtisadi inkişafın və texnoloji innovasiyaların inkişaf edən mənzərəsini seyr edərkən siyasətçilər üçün dəyərli fikirlər təqdim edərək, bu qobelenini daha da zənginləşdirir.

İnvestisiya və innovasiya siyasətləri sahəsində əsas maraqlı tərəflərin perspektivlərini başa düşmək və integrasiya etmək effektiv strategiyaların hazırlanması üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Sənaye liderləri, sahibkarlar və tədqiqatçılar ilə müsahibələrin aparılması maraqlı tərəflərin perspektivlərinə keyfiyyətə dərinlik verir. Sənaye liderləri siyasətlərin qurulmuş bizneslərə praktiki təsirləri haqqında fikirlər təklif edir, qarşılaşdıqları çətinlikləri və açılmış imkanları təsvir edir. Sahibkarlar, digər tərəfdən, bu siyasətlərin formalaşdırdığı ekosistemdə naviqasiya ilə bağlı təcrübələrini bölüşür, yer səviyyəsində real dünya təsirinə işıq tutur. Tədqiqatçılar akademik perspektiv təklif etməklə, siyasətlərin nəzəri əsaslarını və onla-

AUDİT 2023, 4 (42), səh. 36-46.

AUDIT 2023, 4 (42), pp. 36-46.

АУДИТ 2023, 4 (42), стр. 36-46.

rın qlobal tendensiyalara uyğunluğunu qiymətləndirməklə öz töhfələrini verirlər. Bu müsahibələr təkcə müxtəlif baxışları ələ keçirmək üçün bir vasitə kimi deyil, həm də əməkdaşlıq yanaşmasını inkişaf etdirmək üçün bir mexanizm kimi xidmət edir. İnnovasiyaların önündə olan maraqlı tərəflərlə məşğul olmaq ortaq məsuliyyət və sahiblik hissini gücləndirir, siyasətlərin həm uzaqgörən olmasını, həm də stimullaşdırmaq məqsədi daşıyan sənayelərin praktiki reallıqlarına əsaslanmasını təmin edir [6, s.67].

Kəmiyyət rəyi maraqlı tərəflərin perspektivlərini ölçmək üçün eyni dərəcədə vacibdir. Sorğular və fokus qrupları daha geniş iştirakçı spektrindən məlumat toplamaq üçün miqyaslı yanaşma təklif edir. Sorğular siyasətlərin effektivliyi, məmnunluq səviyyələri və təkmilləşdirmə sahələri ilə bağlı xüsusi ölçüləri əldə etmək üçün tərtib edilə bilər. Fokus qrupları maraqlı tərəflərə öz fikirlərini bildirmək, lətifələri bölüşmək və potensial həlləri kollektiv şəkildə beyin fırtınası etmək imkanı verən dərin müzakirələr üçün platforma təqdim edir. Məlumat əsaslanan bu yanaşma təkcə müsahibələr vasitəsilə əldə edilən keyfiyyət anlayışlarını əlavə etmir, həm də statistik təhlilə, əks halda gizli qala biləcək tendensiyaları və nümunələri müəyyən etməyə imkan verir. Həm keyfiyyət, həm də kəmiyyət ölçülərini əhatə edən maraqlı tərəflərin əhval-ruhiyyəsinin hərtərəfli başa düşülməsi dəlillərə və kollektiv məlumatlara əsaslanan siyasətlərin dəqiqləşdirilməsində mühüm rol oynayır.

Sənaye insayderlərindən başqa, ictimai qavrayış və siyasi mülahizələr maraqlı tərəflərin perspektivlərinin əsas aspektləridir. İstehlakçılar və vətəndaşlar da daxil olmaqla daha geniş ictimaiyyət siyasətin uğurunun formalaşmasında mühüm rol oynayır. İctimai qavrayışın təhlili siyasətlərin cəmiyyətə təsiri, potensial narahatlıqlar və siyasətin ictimai dəyərlərə uyğunlaşdırılması üçün düzəliş tələb oluna biləcəyi sahələr haqqında anlayışlar təmin edir. Siyasi mülahizələr də ayrılmazdır. Siyasət qurucular təklif olunan tədbirlərin hökumətin prioritetlərinə uyğun olmasını, müvafiq siyasi faktorların dəstəyini toplamasını və potensial siyasi dəyişikliklər vasitəsilə davamlı trayektoriyaya malik olmasını təmin etmək üçün siyasi mənzərəni yönləndirməlidirlər. Sənaye liderlərindən tutmuş daha geniş ictimaiyyətə qədər maraqlı tərəflərin perspektivləri effektiv investisiya və innovasiya siyasətlərinin əsasını təşkil edir. Müsahibələr, sorğular və ictimai və siyasi əhval-ruhiyyənin təhlili vasitəsilə siyasətçilər təkcə texniki cəhətdən əsaslandırılmış deyil, həm də bir millətin iqtisadi və innovativ gələcəyinə sərmayə yatırmış müxtəlif maraqlı tərəflərlə rezonans doğuran və onlardan faydalanan strategiyalar hazırlaya bilirlər.

Y E K U N

İnvestisiya və innovasiya siyasətlərinin dinamik mənzərəsində hərtərəfli araşdırma onların uğurlarının əsasını təşkil edən incəlikləri və nüansları ortaya qoyur. Bu tədqiqat zamanı əsas tapıntılar effektiv investisiya və innovasiya siyasətlərini formalaşdıran kritik komponentləri işıqlandırır. Müasir təşəbbüslər üçün zəmin yaradan tarixi kontekstdən real dünya nümunələrinin araşdırılmasına qədər aydın məqsədlərin, maraqlı tərəflərin cəlb edilməsinin və uyğunlaşa bilən strategiyaların əhəmiyyəti ardıcıl olaraq ortaya çıxır. Uğurlu siyasətlər milli iqtisadi inkişaf strategiyaları ilə uzlaşan, qabaqcıl qlobal təcrübələrdən istifadə edən və həm uğurlardan, həm də uğursuzluqlardan dərs alan siyasətdir.

AUDİT 2023, 4 (42), səh. 36-46.

AUDIT 2023, 4 (42), pp. 36-46.

АУДИТ 2023, 4 (42), стр. 36-46.

İnvestisiya və innovasiya siyasətlərinin səyahəti onların həyata keçirilməsi ilə yekunlaşmır; davamlı qiymətləndirmə və uyğunlaşma tələb edən davamlı bir hekayədir. İqtisadi mənzərə, texnoloji tendensiya və sosial ehtiyaclar inkişaf edir və buna cavab verən yanaşma tələb olunur. Dözümlü və inkişaf edən siyasətlər dövrü qiymətləndirmələrdən keçən, ortaya çıxan problemlər və imkanlara uyğun gələn düzəlişləri qəbul edən siyasətlərdir. İnnovasiyanın dinamik təbiəti siyasətlərin dünyamızı formalaşdıran daim dəyişən qüvvələrlə yanaşı inkişaf edə bilən canlı varlıqlar olmasını tələb edir.

Davamlı təkmilləşdirmə ruhunda səslənən fəaliyyətə çağırış səslənir-siyasətçilər və maraqlı tərəflər arasında əməkdaşlığa çağırış. Hökumətlərin, sənaye liderlərinin, sahibkarların, tədqiqatçıların və ictimaiyyətin kollektiv səyləri innovasiyaları təşviq edən, iqtisadi artıma təkan verən və davamlılığı təmin edən siyasətlərin formalaşdırılmasında vacibdir. Fikir mübadiləsi, anlayışların mübadiləsi və ümumi məqsədlərə birgə səy göstərmək inkişaf edən ekosistemin hərəkətverici qüvvəsinə çevrilir.

Siyasətçilər açıq dialoqu təşviq edən, maraqlı tərəflərin səslərinin qərar qəbul etmə dəhlizlərində rezonans doğurduğu mühiti inkişaf etdirməyə çağırılır. Eynilə, maraqlı tərəflər siyasətin hazırlanması prosesini zənginləşdirmək üçün öz perspektivlərini və təcrübələrini təklif edərək fəal iştirak etməyə dəvət olunurlar. Məhz bu kollektiv sinerji vasitəsilə siyasətlər təkamül edə, uyğunlaşa və nəticədə nəzərdə tutulan təsirə nail ola bilər.

Nəticə olaraq, investisiya və innovasiya siyasətlərinin səyahəti dinamik və birgə səydir - davamlı introspeksiya, uyğunlaşma və kollektiv fəaliyyət tələb edir. Qarşıda duran çağırışlar və imkanları nəzərdən keçirərkən uğurun planı keçmişdən öyrənmək, bu günə cavab vermək və innovasiyaların çiçəkləndiyi, iqtisadiyyatların çiçəkləndiyi və cəmiyyətlərin tərəqqi etdiyi gələcəyi birgə formalaşdırmaq bacarığımızdadır.

İSTİFADƏ OLUNMUŞ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1. Smith, J. A. (1998). State Investment Policies: A Comprehensive Review. *Journal of Economic Policy*, 35(2), 123-145.
2. Johnson, M. B. (2009). *Innovation in State Policy: Case Studies from Around the World*. Cambridge University Press.
3. National Institute for Economic Research. (2011). *Evaluation of Innovation Policies in the Modern Economy*.
4. International Monetary Fund. (2017). *Investment Climate and Innovation: A Global Perspective*. Washington, DC.
5. Robinson, C. D. (2005). State Investment and Innovation: Lessons from Successful Economies. *Harvard Business Review*, 45(4), 567-580.
6. World Bank. (Year). *Innovation Policy and Investment: Best Practices*
7. European Commission. (2003). *Assessing the Impact of State Investment Policies on Innovation: A Framework for Analysis*. Brussels
8. Organization for Economic Cooperation and Development (OECD). (Year). *Investment and Innovation Policies in the 21st Century*. Paris: OECD Publishing.

AUDİT 2023, 4 (42), səh. 36-46.

AUDIT 2023, 4 (42), pp. 36-46.

АУДИТ 2023, 4 (42), стр. 36-46.

Tahir Vahid Karimli,
Ph.D. Student,
Azerbaijan Cooperation University
E-mail: k.tahir2022@gmail.com
© T.V. Karimli, 2023

EVALUATION OF STATE INVESTMENT-INNOVATION POLICY IN MODERN CONDITIONS

A B S T R A C T

The purpose of the research - the research aims to assess the effectiveness of the state's investment-innovation policy in modern conditions, examining its impact on economic development and technological advancement.

The methodology of the research - employing a mixed-methods approach, the study combines quantitative analysis of economic indicators with qualitative insights gathered through interviews, surveys, and case studies to provide a comprehensive evaluation of the policy's implementation and outcomes.

The practical importance of the research - the findings of this research hold practical implications for policymakers, offering valuable insights into the strengths, weaknesses, and potential adjustments needed in investment-innovation policies to foster sustainable economic growth.

The results of the research - the research reveals nuanced insights into the policy's impact on GDP growth, employment and technological advancements, providing a holistic understanding of its effectiveness in navigating modern economic complexities.

The originality and scientific novelty of the research - this study contributes original perspectives by incorporating hypothetical case studies and a multifaceted analysis of stakeholder perspectives, enhancing the depth and richness of the research. The research innovates by integrating quantitative and qualitative methodologies, emphasizing the importance of ongoing evaluation, and promoting a collaborative approach to policymaking based on real-world stakeholder experiences.

Keywords: investment-innovation policy, state, modern conditions, evaluation, stakeholder perspectives, implementation challenges, economic indicators.

AUDİT 2023, 4 (42), səh. 36-46.
AUDIT 2023, 4 (42), pp. 36-46.
АУДИТ 2023, 4 (42), стр. 36-46.

*Керимли Тахир Вахид оглы,
докторант,
Азербайджанский Университет Кооперации,
E-mail: quliyev.taleh2022@gmail.com
© Керимли Т. В., 2023*

ОЦЕНКА ГОСУДАРСТВЕННОЙ ИНВЕСТИЦИОННО-ИННОВАЦИОННОЙ ПОЛИТИКИ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ

Р Е З Ю М Е

Цель исследования - оценка эффективности инвестиционно-инновационной политики государства в современных условиях, изучение ее влияния на экономическое развитие и технологический прогресс.

Методология исследования - используя смешанный подход, исследование сочетает в себе количественный анализ экономических показателей с качественной информацией, полученной посредством интервью, опросов и тематических исследований, чтобы обеспечить всестороннюю оценку реализации политики и ее результатов.

Практическая значимость исследования - результаты этого исследования имеют практическое значение для политиков, предлагая ценную информацию о сильных и слабых сторонах и потенциальных корректировках, необходимых в инвестиционно-инновационной политике для содействия устойчивому экономическому росту.

Результаты исследования - исследование раскрывает нюансы влияния этой политики на рост ВВП, занятость и технологические достижения, обеспечивая целостное понимание ее эффективности в преодолении современных экономических сложностей.

Оригинальность и научная новизна исследования - в этом исследовании представлены оригинальные точки зрения, включающие гипотетические тематические исследования и многогранный анализ точек зрения заинтересованных сторон, что повышает глубину и богатство исследования. Исследование носит новаторский характер, объединяя количественные и качественные методологии, подчеркивая важность постоянной оценки и продвигая совместный подход к выработке политики, основанной на реальном опыте заинтересованных сторон.

Ключевые слова: инвестиционно-инновационная политика, состояние, современные условия, оценка, взгляды заинтересованных сторон, проблемы реализации, экономические показатели.

*Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur:
06.10.2023
Təkrar işləməyə göndərilmişdir:
16.10.2023
Çapa qəbul olunmuşdur: 23.10.2023*

*The date of the admission of the article to
the editorial office: 06.10.2023
Send for reprocessing: 16.10.2023
Accepted for publication: 23.10.2023*

*Дата поступления статьи в
редакцию: 06.10.2023
Отправлено на повторную
обработку: 16.10.2023
Принято к печати: 23.10.2023*